

EPIPHONE MA PROHE MIALIS

Incipit feliciter
Ioannis Aquilæ
artium atq; iuriũ
doctoris opuscu
lum de potesta
te & utilitate nũ
mismatum. Pri
ma diuisione in duo capita biparti
tum. Quorum primum tres sup
positas bases & decem continet pæ
riphrases hypothecales adamussi
erarij atque cudendarum moneta
rum potestatem breuiuscule eluci
dantes ac succinctus circumlocutio
nibus describentes. Nam basis pri
ma aperit Quid & quottuplex fue
rit Talentum, Siliqua, Obulus seu
Scrya

Scrypulus, Dragma, Nūmus Vn-
 cia. As, libra, Mna, Denarius, Qui-
 narius, Sestertium, Dipondium,
 Assipondium, que omnia sunt no-
 mina vetera ponderum Secunda
 basis discutit. Quando & a quo ar-
 gētum primo sit signatum. Libræ
 æris pondus eminentum. Que æ-
 ris nota erat. & que fuerit nota ar-
 genti primo excussi & imminuti.
 Basis tertia edocet quando aureus
 nummus primo fuerit percussus &
 quorum characteribus. Quidas,
 Vncia, Sextans, Quadrans Tri-
 ens. Quincuns, Semis, Septuns,
 Bes olim des, Dodrans, Dextans,
 Deuns, As, Semiuncia. Sestuncia,
 Selibra, Silicus, Sextula, Siliqua,
 Scrypulus, & id genus. Solidus
 idem quod aureus nummus & sep-
 tuaginta duo aurei id est. soli-
 di

di constituunt librā auri. Corollariū
 primū vbi cūq; in iure cōi fit men
 tio de solidis seu aureis nummis ac
 cipitur de illis iam dictis. Corolla
 riū scđm. Vbi in iure cōi fit sermo
 de solidis accipitur de illis supradi
 ctis magnis. Corollariū tertiu. Vbi
 in statuto vel ab hoīe habetur men
 tio de solido acceptandū est de pu
 vtpote currētis monetę minutę vt
 i patet clare Quis erarij & monetā
 di ius habeat. Nullus priuatus. Ali
 as cudens punitur ut falsarius. Infe
 rior a princioē imperiū uel iurisdic
 tionē habens ex principis concel
 sione vel centenaria prescriptione
 potest monetare. Nūmisma, aureus
 & solidus, ut nūmus denarius et
 pecunia vocabula sunt synomina.
 Quid libra auri, argenti atq; aris
 fit. Quod solidi existant libra auri
 argenti

argenti vel gris. Vbi aurei floreni
 vel solidi a lege exprimuntur ut q̄
 donatio supra quingentos solidos
 facta sit insinuanda, uel q̄ defensor
 ciuitatis non habeat iudicare ultra
 trecentos aureos qui intelligant̄ au
 rei, & qui accipiant̄ a iudice seu ab
 hoīe, plati. Quid et q̄ttuplex sit pecu
 nia atq̄ mōeta uidelicet, Falsa Adul
 teria, Rasa, Tincta ac tōsa. Vñ mo
 neta nūmisma nūmus & denarius
 ac pecunia. Vnde et monetarius nū
 mularius & quare sic dicatur & q̄s
 fuerit primus & q̄ nulli nisi princi
 pi licet facere cudi aureā monetam
 Nisi ex principis cōcessione vel p̄
 scripta consuetudine. In nūmisma
 te exiguntur quatuor aut tria, & ex
 defectu cuiuslibet reprobant̄ om̄is
 moneta. Ideo hodie adhibetur a cō
 trahentibus cautela ut iustigrispon
 N deris,

deris, characteris, valoris seu cur-
 sus cōmunis detur moneta. Nēpe
 ipsius monetę validitas duplex est
 Intrinsicca in auctoritate, caracte-
 re, pōdere et materia. Extrinsicca ue-
 ro altera est q̄ cōsistit in valore & e-
 stimationē, p̄ qua expenditur de con-
 suetudine, Cuius impensis moneta
 debeat cudi, & an lucrū valeat ex ea
 haberi an ad libitū possit mutari. Et
 utrū, platio monetę tam de aurea q̄
 argentea valeat intelligi. Et qñ va-
 riat̄ur auctoritate secularis q̄ nō p̄-
 iudicat ecclesiasticis. Quid sit pecu-
 nia. Vnde dicta et q̄ multipharie ac-
 cipiat̄ in iure. Et hodie possessio, p̄-
 prie non venit appellatiōe pecunię.
 Sed res mobilis que seruando serua-
 ri nō potest, quo ad fructū sed bñ q̄
 ad oculū Pecunia aliqua expresse
 debita (vt deposita) est reddenda a-
 lias

lias licite pōt peti interesse in foro u
 troqꝫ. Quilibet homīum debet im-
 pedire falsam monetā cudi. Et mul-
 ta sunt spēalia in falsa moneta, vide
 licet qꝫ quilibet etiā socius criminis
 pōt accusare & ppria auctoritate ca-
 pere falsariū. Et licet succūbat accu-
 sator tñ nō punitur vt calumniator
 Et nō appellat falsarius condēnat⁹
 Et si quis eū eximat a manibus iusti-
 cig plectit capite. Atqꝫ is in cui do-
 mo cuditur falsa moneta, etiā si im-
 probabiliter ignoret punitur. Hu-
 iusmodi crimē quītupliciter admit-
 tit. Primo qñ cuditur moneta ab eo
 cui nō est potestas concessa. Scđo
 quando cuditur ab eo cui potestas
 est cōcessa, sed cudit in falsa mate-
 ria vt aureos in electro & argēte
 os nūmos in stāno. Tertio in falsa
 forma et dicitur cōmōeta adulterina

Quarto in falso pondere. Quinto
 qui radit vel tingit seu ex aqua sub-
 tiliter particula auri vel argēti ex-
 hausta, p ualida exponit, qui alias p
 lōg um vsum tonsam & aërosamq̄
 usq̄ apparetēs ex ponit extra ordi-
 nē puniri poterit. Materia etē for-
 ma auctoritas & pond° sunt de mo-
 netæ substantia. Ideo extra auctori-
 tatē publicā cudens monetam etiā
 bonā incidit falsi pœnā. Si princeps
 monetā valentem reprobet & mi-
 nus valentē acceptet. vt dereproba-
 ta inde bonū habeat forum quia il-
 lā conflare & cudi faciat & sic lucrū
 habeat. Vtiq̄ fraudē dicit̄ facere.
 Quæ & q̄t sint pene falsatoris mo-
 netę. Falsans nūmī sma principis pu-
 nitur pœna exustiōis. Et tenet̄ omē
 damnū illi p̄sonę cōitati vel popu-
 lō dānificato restituere, uel si nescit̄
 pau-

pauperibus erogare cogit. Falsans aut monetam alterius punitur mitius ut pena capitis. i. deportationis et interdum bonorum confiscationis. Nisi esset impubes qui taliter non punitur. Itaque falsans monetam ducis, comitis vel ciuitatis punitur pena deportationis & non mortis naturalis. Fabricans monetam per statutum locale prohibitam & expendens alibi non incidit penam statuti. Qui incepit monetam & formam non impressit sic puniri non debet.

Caput alterum huius opusculi est de cetero theorematum videlicet quoniam tempore obligationis contracte erat unum neta & tempore solutionis alia de qua solutio sit facienda. Quoniam numerisma est reprobatur quia in valore erat nimis diminutum tunc debitoris est periculum. Si moneta est variata ex principi

pis auaritia, vel debitor e st in culpa
 vel mora, tunc tenet soluere de anti
 qua moneta, vel eius estimatiōe ius
 ta. Emphitheota, emphitheosis ca
 nonē tenet soluere de antiq̄ mone
 ta facta variatione monete. Nisi ali
 ter probet se p̄scripsisse vtpote de
 cē annis laicis & q̄draginta ecclesi
 asticis de currēte vsuali moneta do
 ceat se atq; antecessores soluisse Pe
 cunia ex testamento debita erogari
 in legataparticularia debet soluide
 moneta vsuali & cōiter expēdibili
 tēpore conditi testamēti. Pecunia
 ex testamēto debita p̄ vniuersalib⁹
 fidei cōmissis debet soluitunc mo
 neta currēs & vsualis tpe mortis ip
 sius testatoris. Itaq; vbi maritus
 vxori legauit centum vel mille au
 reos & variati sunt aurei anteq̄ ma
 ritus cōcesserit infatū iuxta antiquā
 mone^s

monetā vel eius æstimationē solū
 dū est legatū. Si pontifex summus
 vel diochefanus cōstituerit vel or-
 dinauerit seu creauerit mille aut q̄-
 draginta aureos vicario annue pro
 congrua portiōe nō abstāte aureo-
 r̄ mutatiōe solutio debet fieri regu-
 lariter de antiq̄ moneta vel eius æsti-
 matione debita. Vbi a lege vel sta-
 tuto moneta est taxata debet intelli-
 gi de moneta tunc & nō hodie cur-
 renti. Vbi variata est moneta au-
 ctoritate alterius secularis p̄sonæ vel
 cōitatis nō p̄iudicat ecclesijs, pijs lo-
 cis, neq̄ p̄sonis ecclesiasticis. Vbi a
 lege vel statuto municipalī imposi-
 ta est pena delicti debet itelligi ubi
 delinquitur de moneta vsualī illius
 locis, Qñ seu vbi dicit̄ in statuto mu-
 nicipalī q̄ dōatio excedēs q̄ngētos
 aureos debeat insinuari attēdit̄ p̄us

cōditi statuti Alias debet cōsiderari tempus quo oriū obligatio vel q̄ pena debeat solui. In sn̄ia iudicis vel arbitri condēnantis in pecunia debet de moneta intelligi tpe illius sn̄iæ datæ currenti. Vbi in regione vel ciuitate in fræquenti vsu sunt diuersæ monetæ, libræ uel mēsuræ in dubio debitoris est electio secūdū quā velit soluere. Ita in cōtractib; atq; stipulatiōibus appellatiōe aureorū intelligunt̄ hi qui vigēt in regiōe viliores alias debet inspici q̄litas. Vbi aliq; deposuit vt mutauit centū libras seu talenta in florenis seu aureis tunc damnū variationis monetę est debitoris. Qñ maritus in dotis instrumēto cōfitē se accepisse a socero mille aureos siue florenos boni auri iusti pōderis & characteris tūc soluto m̄rimonio tenet̄
de

de iure scripto restituere in simili auro. Vbi ex generali cōsuetudine vna moneta expēdit̄ p̄ altera vt auro rea p̄ argentea vel ecōtra. vel alia p̄ alia etiā in formaut Wirtenbergen̄. p̄ Badensi etiā fisco vel alij credito- ri inuito potest sic solui. Nisi aliū es- set expresse actū uel manifeste esset passur̄ dānū. Si alicui mutuata est moneta alicubi reprobata q̄ eā sua industria alibi expendit̄ p̄ bonanō cōmittit falsū p̄prie neq̄ valet co- gi iure mutuante bonam restituere. Vbi eque in vsu sunt duæ mone- tæ est debitoris electio de qua velit soluere de viliori. Alioq̄ de vsita- tiore qm̄ non eqliter currunt debet soluere, per census solutionē veluti confessionem emphiteote q̄ p̄sumi- t̄ cōtractū p̄cessisse, & sic sibi & suc- cessori p̄iudicat̄ in cēsuali iure acre

gulariter in subiectione & p̄tectione. Vbi accipientes & soluētes cen-
 sum nihil expresserūt de pecunia a-
 liqua, tūc dubitatio variationismo
 netæ subleuat p̄ solutiōes precedē-
 tes cōtinue & diurne factas, q̄ppe
 ista pecunia videt̄ fuisse in obliga-
 tione in quo solutio diurna fuit se-
 cuta. Et licet collectarum impositio
 & solutio arguat soluentes esse de il-
 li' cui voluntarie soluūt iurisdictione,
 t̄n census p̄statio etiā diurna
 veluti vaga & equoca (nisi alijs cir-
 cumstantijs sit iunctum) arguit po-
 tius protectionem & recommenda-
 tionē q̄ regularem & totalem sub-
 iectionem. Et sic isti opusculo atq̄ cō-
 pendio de p̄tate & vtilitate erarij ac
 nūmismatis intitulato et Ioāni Stof-
 flerino Astrōmo at parētī nostro
 dicato finē impono faustum, Tel. 108.
 Basis